

Alina Setälä

SOSIAALINEN YKSINÄISYYS ALLE KOU- LUIKÄISTEN LASTEN VANHEMMILLA

Sukupuolen yhteys koettuun yksinäisyy-
teen

TIIVISTELMÄ

Alina Setälä: Sosiaalinen yksinäisyys alle kouluikäisten lasten vanhemmilla: Sukupuolen yhteys koettuun yksinäisyyteen
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimus
Huhtikuu 2025

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, onko alle kouluikäisten lasten vanhempien sosiaalisen yksinäisyyden kokemuksissa eroja sukupuolten välillä. Sosiaalisella yksinäisyydellä tarkoitetaan kokemusta riittävän sosiaalisen verkoston puuttumisesta. Aineistona käytetään Yksinäisyysbarometriä 2023, jonka perusjoukko on 15–84-vuotiaat Suomessa asuvat henkilöt. Aineistonkeruun toteutti Taloustutkimus Oy Suomen Punaisen Ristin toimeksiannosta. Kysely tehtiin puhelimitse ja siihen vastasi 1055 henkilöä.

Menetelmänä käytettiin järjestyssijoihin perustuvia tilastollisia merkitsevyytestestejä Kruskal-Wallis ja Mann-Whitney U:ta. Analyysin ensimmäisessä osassa hyödynnetään summamuuttujaa ja tarkastellaan yksinäisyyttä sukupuolen sekä kotitalouden lasten iän perusteella, mukaan lukien vastaajat, joiden kotitaloudessa ei ole lapsia. Analyysin toisessa osassa vertaillaan alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemuksia yksinäisyydestä, ulkopuolisuuden tunteesta ja ymmärretyksi tulemisen kokemuksesta vanhempien sukupuolen mukaan.

Tutkielma pohjaa teoriaan sosiaalisesta ja emotionaalista yksinäisyydestä. Tarkastelu rajattiin sosiaaliseen yksinäisyyteen. Yksinäisyyttä käsitellään myös normien, erityisesti sukupuoliroolien, kautta. Näin tutkielma liittyy keskusteluun vanhemmuuden ihanteista ja sukupuolittuneista käytännöistä.

Kruskal-Wallis-testin perusteella yksinäisyyden kokemuksessa ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä sukupuoleen ja taloudessa asuvien lasten ikään. Tarkemmin alle kouluikäisten lasten vanhempiin rajattu tarkastelu antaa sen sijaan viitteitä siitä, että yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat sukupuolittuneita. Äidit kokevat yksinäisyyttä ja ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunnetta useammin kuin isät. Ymmärretyksi tulemisen kokemuksen yleisyydellä ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä sukupuoleen.

Tulosten perusteella perheellistyminen ei itsessään suojaa yksinäisyyden kokemukselta alle kouluikäisten lasten isillä tai äideillä. Analyysin tulokset tukevat käsitystä siitä, että yhteys sukupuolen ja yksinäisyyden välillä on monimutkainen. Tilastollinen merkitsevyys vaihtelee eri kysymysten kohdalla ja yksinäisyys näyttäytyy näin monitahoisena ilmiönä.

Avainsanat: Sosiaalinen yksinäisyys, sukupuoli, vanhemmuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yksinäisyys, normit ja vanhemmuus	3
	2.1 Yksinäisyyden määrittely	3
	2.2 Mittaaminen ja stigma	5
	2.3 Vanhemmuuden ihanteet ja sukupuolittuneet käytännöt	6
3	Yksinäisyyden yleisyys ja vanhempien kokemukset yksinäisyydestä	9
	3.1 Sukupuolen yhteys yksinäisyyteen	9
	2.2 Yksinäisyys vanhemmuudessa	11
4	Tutkimusasetelma	13
	4.1 Tutkimuskysymys, aineiston kuvaus ja tutkittava ryhmä	13
	4.2. Aineiston rajaus, muuttajat ja menetelmä	15
5	Tulokset	17
	5.1 Yksinäisyyden yhteys sukupuoleen ja lasten ikään	17
	5.2 Alle kouluikäisten lasten äitien ja isien yksinäisyyden raportoinnin vertailu	20
6	Johtopäätökset	26
	Lähteet	30
	Liite 1. Ristiintaulukoinnit	34

1 Johdanto

Vanhemmuuden yksinäisyys on ollut viime aikoina esillä mediakeskustelussa: aihetta on käsitelty esimerkiksi Ylellä ja Helsingin Sanomissa. Ylellä julkaistussa Mira Pelon (2023) toimittamassa jutussa haastateltiin kahta äitiä yksinäisyyden tunteista: esiin nostettiin, kuinka vanhemmaksi tuleminen voi esimerkiksi muuttaa olemassa olevia ihmissuhteita ja vaikeuttaa aikataulujen sovittamista ystävien kesken. Yksinäisyyttä voi kokea, vaikka ei olisi yksin, sillä lapsen seura ei korvaa ystäväsuhteita (Pelo 2023). Helsingin Sanomien Meidän perhe -lehdessä julkaistussa Petra Partasen (2023) esseessä vanhemmuuden yksinäisyyden kokemuksia tarkastellaan vielä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Partanen pohtii ”kuuluuko kulttuurimme, että vanhemmat jätetään yksin?” Tarkastelen tutkielmassa, kuinka yleisiä yksinäisyyden kokemukset vanhemmuudessa siis ovat ja millä tavalla ilmiö on yhteiskunnallinen. Mediassa tarkastelun kohteena ovat erityisesti olleet äidit. Mikä merkitys sukupuolella on?

Yksinäisyys on viime vuosina lisääntynyt Laanisen ja Niemelän (2023) tutkimuksen mukaan kaikissa väestöryhmissä, mukaan lukien niiden parisuhteessa elävien keskuudessa, joilla on lapsia. Kasvua tapahtui jo ennen pandemiaa vuosien 2016 ja 2020 välillä, jolloin yksinäisyyttä kokevien määrä jopa kaksinkertaistui. Yhteiskunnan avauduttua pandemian jälkeen vuonna 2022 yksinäisyys oli vielä kasvanut jyrkästi loppuvuoteen 2020 verrattuna. (Em. 240)

Aiemmassa määrällisessä tutkimuksessa yksinäisyydestä vanhemmuudesta on saatu vaihtelevia tuloksia, erityisesti suhteessa yksinäisyyden yhteydestä sukupuoleen. Esimerkiksi Junttilan ja Vauraan (2009) tutkimuksessa isät raportoivat yksinäisyyttä enemmän verrattuna äiteihin. Laanisen ja Niemelän (2023, 243) tutkimuksessa sen sijaan 10 prosenttia parisuhteessa olevista äideistä kokee yksinäisyyttä usein tai jatkuvasti, kun vastaavista miehistä osuus on noin neljä prosenttiyksikköä vähemmän.

Tutkielma perustuu yhteiskuntatieteelliselle käsitykselle yksinäisyydestä. Keming Yang (2019) kuvaa yksinäisyyttä hyvin moniulotteisena ongelmana, jota on tärkeää tutkia poikkitieteellisesti. Hän kannustaa yhteiskuntatieteilijöitä tuomaan osansa tutkimuskentälle, johon mm. psykologit, neurologit ja kansanterveystieteilijät ovat tehneet merkittäviä panostuksia. (Yang, 2019, 27) Yang korostaa yksinäisyyden sosiaalista alkuperää ja merkitystä, joka tekee siitä nimenomaan sosiaalisen ongelman, jonka ratkaisut ovat sosiaalisia. Yksinäisyys ei ole pelkästään yksinäisten, vaan koko yhteiskunnan ongelma. (Em. 27–28, 30) Yksinäisyystutkimuksen kiinnostava elementti on sen mahdollinen vaikutus yksinäisyyden tunteen lievittäjänä, kun tietoa yksinäisyyden yleisyydestä on saatavilla: yksinäinen ihminen ei siis ole yksin tilanteensa kanssa. (Yang 2019, 40.)

Tässä tutkielmassa tarkastelen alle kouluikäisten lasten vanhempien kokemaa sosiaalista yksinäisyyttä sekä sen mahdollista sukupuolittuneisuutta. Aineistona hyödynnän Yksinäisyysbarometria 2023 ja menetelmänä ei-parametrisia tilastollisia merkitsevyytestejä. Teoreettisesti tutkielmani pohjautuu Robert Weissin (1973) jaotteluun sosiaalisesta ja emotionaalista yksinäisyydestä. Keskityn sosiaaliseen yksinäisyyteen, jolla tarkoitetaan kokemusta riittävän sosiaalisen verkoston puuttumista (em. 90). Käsittelen yksinäisyyttä normien, erityisesti sukupuoliroolien kautta. Näin siis tutkielma linkittyy keskusteluun vanhemmuuden ihanteista ja sukupuolittuneista käytännöistä.

2 Yksinäisyys, normit ja vanhemmuus

Tässä luvussa tarkastelen yksinäisyyden yhteiskuntatieteellistä käsitteellistämistä ja viitekehystä, jossa sosiaalisten normien avulla selitetään yksinäisyyttä. Keskiössä tutkielmassa on yksinäisyyden moniulotteisuus. Tämä nostaa esiin kysymyksiä yksinäisyyden mittaamisesta: kuinka moniulotteista ja subjektiivista kokemusta voidaan luotettavasti tutkia määrällisesti? Korostan tässä yhteydessä erityisesti stigman vaikutusta. Päätän alaluvun tarkastelemalla yksinäisyyttä vielä laajempänä, yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä ja yksinäisyydentutkimukselle muodostunutta feminististä alahaaraa. Toisessa alaluvussa jatkan normien käsittelyä vanhemmuuden yhteydessä. Tarkastelen sitä, millaisia odotuksia vanhemmuuteen liitetään ja kuinka vanhemmuuden roolit ja työnjako jakautuvat sukupuolen perusteella.

2.1 Yksinäisyyden määrittely

Yksinäisyys on luonteeltaan monitahoinen ilmiö, jonka määritelmästä ei ole konsensusta (Malli ym. 2022, 71). Yksinäisyys on tärkeää erottaa yksinolosta, joka voi olla myös myönteinen asia (Junttila 2016, 54). Robert Weiss (1973, 18) määrittelee yksinäisyyden kokemukseksi, joka on reaktio puutteista vuorovaikutussuhteissa. Yhteiskuntatieteellisessä yksinäisyyden käsitteen ymmärryksessä korostetaan sitä, kuinka kokemus kumpuaa sosiaalisten suhteiden tarkastelusta ja arvioimisesta (Yang 2019, 32). Yksinäisyyden ytimessä on subjektiivinen kokemus yksilön ja yhteisön suhteesta (Junttila 2016, 54). Yksinäisyyden subjektiivisuudella tarkoitetaan tässä sitä, että vain itse voi määritellä olevansa yksinäinen. Tunne voi ilmaantua myös ihmisten ympäröimänä tai esimerkiksi yhteisössä, jossa muut eivät tunne itseään yksinäiseksi. (Em. 54–55.)

Malli ja kollegat (2023) avaavat laajasti yksinäisyyden merkityksiä. Yksinäisyyteen liitetään esimerkiksi kokemus läheisten ihmisten puutteesta, jotka ymmärtävät ja tukevat emotionaalisesti. Toisaalta yksinäisyyden koetaan kumpuavan toiseudesta ja identiteetistä. Monesti yhteydessä on kokemus hylätyksi tulemisesta joko perhesuhteissa tai laajemmin yhteiskunnan

taholta. (Em. 77–80.) Tässä tutkielmassa korostan yksinäisyyden linkkiä yhteiskunnalliseen asemaan, rooleihin ja identiteettiin, erotuksena ajattelutavasta, jossa yksinäisyys nähdään henkilökohtaisena ongelmana (Em. 86–87).

Luzia Heun (2023) luoma viitekehys tarkentaa käsitystä yksinäisyyden sosiaalisesta alkupe-
räästä. Viitekehysten perusteella sosiaalisten normien avulla voidaan selittää yksinäisyyttä, sillä
normeista poikkeaminen lisää riskiä yksinäisyyden kokemukselle. Normeilla tarkoitetaan tässä
sitä, millaisia ryhmän sisällä suurin osa ihmisistä, miten he toimivat tai kuinka he katsovat, että
asioiden tulisi olla. (Em. 2-3.) Heun (2023) mukaan ensinnäkin normeista poikkeaminen liit-
tyen relevantteihin yksilön ominaisuksiin voi johtaa vieraantumiseen ja torjutuksi tulemiseen.
Toiseksi ihmissuhteisiin liittyvät normit voivat aiheuttaa yksinäisyyttä, esimerkiksi silloin, jos
sukupuoliroolit rajoittavat miesten välisten ystävyysläheisyyttä. Lisäksi ihmissuhteissa nor-
meista poikkeaminen voi selittää niihin liittyvää tyytymättömyyttä yksinäisyyden taustalla.
(Em. 4–9.)

Käsitteellisesti yksinäisyyden monimerkityksellisyyttä voidaan hahmottaa erilaisin jaotte-
luin. Weiss (1973 18–19) nostaa esiin kaksi eri yksinäisyyden muotoa: emotionaalinen yksi-
näisyys ja sosiaalinen eristäytyneisyys. Sosiaalinen eristäytyneisyys tarkoittaa riittävän sosiaa-
lisen verkoston ja yhteisön puuttumista. Tässä taustaustalla vaikuttaa olevan usein sosiaalisen
roolin muutos esimerkiksi avioeron, uuteen kaupunkiin muuttamisen tai työpaikan vaihtumi-
sen myötä. (Em. 145.) Emotionaalinen yksinäisyys taas johtuu siitä, että yksilöllä ei ole läheistä
ihmissuhdetta (em. 90). Molempia yhdistää epämukavuuden ja kivuliaisuuden tunteet (em.
228).

Weissin kehittämä jako on edelleen käytössä, yleisimmin näitä ulottuvuuksia kutsutaan sosi-
aaliseksi ja emotionaaliseksi yksinäisyydeksi (Junttila 2016, 42). Jatkossa viitataan yksinäisyyden
ulottuvuuksiin käyttämällä näitä nimityksiä. Käsitteiden sisältö on siis kuitenkin pysynyt sa-
mana, vaikka niiden nimitykset ovat muuttuneet (em). Keskityn tässä tutkielmassa sosiaali-
seen yksinäisyyteen. Käsittelemällä yksinäisyyttä sen eri ulottuvuuksien kautta voidaan tar-
kemmin ja tehokkaammin kohdistaa toimia ilmiön helpottamiseen, verrattuna kaikenlaisen
yksinäisyyden niputtamiseen yhteen (Salo, Junttila, Vauras 2020, 160).

2.2 Mittaaminen ja stigma

Seuraavaksi tarkastelen yksinäisyyden mittaamista ja sitä, millaisia haasteita stigman vaikutus tuo tutkimukselle. Jaottelu sosiaaliseen ja emotionaaliseen yksinäisyyteen on osa 20 kysymyksestä koostuvan UCLA-yksinäisyysmittarin teoreettista pohjaa (Russel, Peplau, Cutrona 1980, 473). UCLA-mittari on hyvin laajasti käytetty tapa tutkia yksinäisyyttä (Junntila 2016, 59). Sosiaalista yksinäisyyttä mitataan väittämillä, jotka käsittelevät esimerkiksi keskinäistä ymmärtämistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, seuran löytämistä, luottamusta ja ulkopuolisuuden tunnetta (Junntila 2016, 60–61).

Toinen tapa mitata yksinäisyyttä on kysyä suoraan ”Oletko yksinäinen.” Tämä on myös hyvin yleinen keino: sen etuna verrattuna edellä mainittuun 20 kysymyksen mittariin on tehokkuus. (Junntila 2016, 57) Toisaalta laajamittaisten kyselytutkimusten toteuttamista varten on kehitetty myös UCLA-yksinäisyysmittariin perustuvia lyhyempiä mittareita, jotka mahdollistavat tutkimuksen toteuttamisen puhelimitse. Esimerkiksi kolmen kysymyksen kysely, jossa on kolmiportainen asteikko, on todettu sekä reliabiliteetiltaan että validiteetiltaan riittäväksi (Hughes ym. 2004, 668).

Mittaamalla yksinäisyyttä epäsuorin kysymyksin voidaan yrittää hälventää stigman vaikutusta tuloksiin, olettaen että vastaaja ei halua suoraan myöntää olevansa yksinäinen (Yang 2019, 16). Koetun stigman on havaittu olevan yhteydessä yksinäisyyden peittämiseen (Langenkamp ja Schobin 2024). Yksinäisyyden stigmalla tarkoitetaan yksinäisyyttä kokevia halventavia uskomuksia (Barreto ym. 2022, 2659).

Stigman vaikutukset ovat monitahoisia ja ne vaihtelevat sukupuolen ja iän mukaan. Yksinäisyyteen vaikuttaa liittyvän enemmän stigmaa miesten ja nuorten henkilöiden kohdalla. (Em. 2676.) Langenkampin ja Schobinin (2024, 1537) mukaan sukupuolistereotypiat vaikuttavat siihen, että stigma on vahvemmin yhteydessä yksinäisyyden peittämiseen miehillä. Myös haastattelijan sukupuolella saattaa olla vaikutusta vastauksiin, sillä stigman vaikutukset näyttävät olevan vahvemmat, kun haastattelija on mies (em. 1537). Yksinäisyyden stigman vaikutukset tulee siis ottaa monelta osaa huomioon kyselytutkimuksia suunniteltaessa. (Em.)

Yksinäisyyden stigma on osa laajempaa yksinäisyyden yhteiskunnallista merkitystä. Eleanor Wilkinson (2022) kritisoi ensinnäkin vallalla olevia yksinäisyyden kehystyksiä, joissa yksinäisyys nähdään henkilökohtaisena ongelmana, yksilöllisenä puutteen ja kaipauksen tunteena. Toiseksi Wilkinson katsoo, että yksinäisyyden pelko ajaa ihmisiä kohti yksilökohtaisia ratkaisuja yksinäisyyden välttämiseksi. Tähän liittyy esimerkiksi ajatus siitä, että yksinäisyyden riskiä voi lieventää perheellistymällä. (Em. 24.) On hyvä kuitenkin muistaa, että syvä yksinäisyys voi iskeä myös perheen ympäröivänä tai toisaalta yksin oleva ihminen ei välttämättä ole yksinäinen (em. 26–27).

2.3 Vanhemmuuden ihanteet ja sukupuolittuneet käytännöt

Millaisia ovat vanhemmuuden normit, jotka Luzia Heun (2023) viitekehykseen pohjaten mahdollisesti vaikuttavat myös yksinäisyyden taustalla? Käsittelen vanhemmuuden normeja ensinnäkin tarkastelemalla, kuinka isät ja äidit jäsentävät vanhemmuutta ja millaisia odotuksia vanhemmuuteen liitetään. Nostan esiin erityisesti asioita, jotka viitekehyksen perusteella voisivat lisätä riskiä yksinäisyyden kokemukselle. Toiseksi tarkastelen parisuhteessa olevien vanhempien työnjakoa muodostaakseni käsityksen siitä, miten arkitodellisuus neuvotellaan. Lopuksi nostan esiin stigmatisoidussa asemassa olevien äitien kokemuksia laajentaakseni tarkastelua koskemaan selvemmin myös erilaisissa elämäntilanteissa ja eri taustoissa tulevien vanhempien kokemuksia. Sukupuolittuneisuudella tarkoitan tässä tutkielmassa sitä, kuinka vanhemmuuden roolit ja työnjako jakautuvat sukupuolen perusteella.

Armi Mustosmäki ja Tiina Sihto (2019) kirjoittavat intensiivisen äitiyden kulttuurista ja ristiriidasta odotusten ja todellisuuden välillä. Perheellistymiseen liitetään tavallisesti odotuksia onnellisuudesta. Taustalla on erityisesti ajatus ydinperheen ylivertaisuudesta hyvän elämän mahdollistajana. (Em. 168.) Suomalaisten äidit liittävät äitiyteen vaihtelevia, moninaisia toisinaan ristiriitaisiakin kilpailevia diskursseja, joista intensiivisen äitiyden diskurssin nähdään olevan vallalla (Raudasoja ym. 2022). Intensiivisen äitiyden ihanteeseen kuuluu yksilökeskeisyys ja negatiivisten tunteiden hallinta, mikä tekee ihanteesta hyvin vaativan sosiaalisesti ja emotionaalisesti (Mustosmäki, Sihto 2019, 159).

Pohdin, missä määrin vanhemmuuden intensiiviytyminen vaikuttaa myös isiin. Mustosmäen ja Sihdon (2019, 159) mukaan intensiiviytyminen koskettaa vanhempia yleisesti, mutta äitejä aivan erityisesti. Eerola ja Mykkänen (2015) nimesivät suomalaisten isien haastatteluista nousevan vallitsevan narratiivin ”kunnolliseksi” isäksi. Kunnollinen isä -narratiivissa erilaiset sukupuoliroolit korostuvat vastuun ja hoivan ohella. Näen, että tämä on edellä kuvattuun äitiyden ihanteeseen verrattuna vähemmän pakottava. Johanna Lammi-Taskula (2017) viittaa tutkimuksessaan kunnollisen isän narratiiviin taustoittaessaan tutkimustaan isyysvapaista. Tutkimuksessa nousi esiin, kuinka suhteellisen helppoa isille oli neuvotella hoivavastuun jako. Äidin hoivavastuun ensisijaisuus ei ollut haastateltavien vastausten keskiössä. Tasa-arvoinen vastuun jakautuminen otettiin itsestänselvyytenä ideologisen sijaan, ja esiin nousi yksinkertaisesti halu viettää aikaa lasten kanssa. (Em. 95.)

Suomalaisten pariskuntien vanhemmuuden käytäntöjen neuvottelemista tutkineet Eerola ja kollegat (2021, 128) havaitsivat, että sukupuolittunut työnjako muodostuu toisinaan ilman tietoista valintaa. Ajatus äidin ensisijaisuudesta ja isän avustavasta roolista hoivassa ovat edelleen voimakkaita ihanteita, jotka ohjaavat kohti sukupuolittuneita käytäntöjä (em. 128). Hoivavastuu jakautuu vanhemmilla kuitenkin tasaisemmin verrattuna kotitöiden jakautumiseen. Tutkimukseen osallistuneet isät perustelivat tätä sillä, että he ottavat vahvasti osaa hoivaan. (Em. 127.) Isät pystyvät äiteihin verrattuna paremmin priorisoimaan läsnäolon lapselle, kun taas äitien odotetaan ottavan vastuuta käytännönläheisestä hoivasta ja samalla kotitöistä (em. 133). Pohdin, voisiko tämä mahdollisesti vaikuttaa myös yksinäisyyteen.

Tämän alaluvun haasteena on se, kuinka käsiksi päästään oletettavasti lähinnä melko hyvässä asemassa olevien keskiluokkaisten vanhempien kokemuksiin. Tämä ei siis välttämättä edusta kaikkien suomalaisten vanhempien tilannetta. Kuinka kuvatut ihanteet vaikuttavat vanhempiin, jotka ovat erityisen haastavassa tilanteessa? Astrid Halsä (2017) käsittelee äitiyden normeja ja stigman vaikutusta yksinäisyyteen tutkimuksessaan äitiyden kokemuksista äideillä, joilla on mielenterveysongelmia. Halsä korostaa äitiyden ymmärtämistä kontekstisidonnaisena ja sosiaalisesti rakentuneena (em. 58).

Intensiivisen äitiyden ihanteet vaikuttavat vahvasti haasteltujen äitien näkemyksiin normaalia (Hälsa 2017, 53). Epävarmuus siitä, onko riittävän hyvä äiti, vahvistuu sosiaalisen hylkäämisen pelon myötä. Mielen terveysongelmien stigma yhdistettynä paineeseen täyttää intensiivisen äitiyden ihanteet johtavat huolien peittelyyn ja muodostuvat esteeksi saada riittävä tukea. (Em. 54.) Käsitys haasteista täyttää normit henkilökohtaisina ongelmina johti yksinäisyyden kokemukseen ja eristäytymiseen (em. 57). Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että vanhemmuuden normit ja yksinäisyys liittyvät vahvasti toisiinsa.

3 Yksinäisyyden yleisyys ja vanhempien kokemukset yksinäisyydestä

Tässä luvussa käsittelen aiempaa empiiristä tutkimusta yksinäisyydestä. Tarkastelen ensin väestötasolla tehtyä määrällistä tutkimusta yksinäisyyden kokemuksesta, sen yhteydestä sukupuoleen ja yleisyydestä vanhempien keskuudessa. Tämän jälkeen nostan esiin laadullisesta tutkimuksessa käsiteltyjä kokemuksia, joita yksinäisyyttä kokevat vanhemmat kuvaavat.

3.1 Sukupuolen yhteys yksinäisyyteen

Aiemman määrällisen tutkimuksen tulokset sukupuolen yhteydestä yksinäisyyteen ovat ristiriitaisia. Kokonaisuus mutkistuu entisestään, kun sekä sukupuolta että kotitaloustyyppiä tarkastellaan suhteessa yksinäisyyteen. Lisäksi tarkasteltavissa vanhemmuuden yksinäisyyden tutkimuksissa on otettu huomioon yksinäisyys moniulotteisena ilmiönä: missä määrin tulokset eroavat, kun tarkastellaan erikseen sosiaalista ja emotionaalista yksinäisyyttä?

Laanisen ja Niemelän (2023) tutkimuksen mukaan yksinäisyyden kokemuksessa ei ole sukupuolten välillä merkitsevää eroa. Tutkimuksessa tiedusteltiin, kuinka usein vastaaja on kokenut yksinäisyyttä viimeisen vuoden aikana (em. 240). Laajamittaisessa kansainvälisessä tarkastelussa sen sijaan havaittiin yksinäisyyden olevan yleisempää miehillä kuin naisilla iästä huolimatta (Barretto ym. 2021). Sukupuolen vaikutus yksinäisyyteen on kuitenkin voimakkaampaa keski-ikäisille ja nuorille verrattuna vanhuksiin (em. 4).

Parisuhteessa elävät kokevat vähemmän yksinäisyyttä kuin muut. Merkitsevää eroa lapsettomien pariskuntien ja lapsiperheiden välillä ei ole löydetty (Laaninen & Niemelä, 242), mutta yksinhuoltajat kokevat yksinäisyyttä selkeästi enemmän kuin muut (Moisio & Rämö 2007, 399). Laanisen ja Niemelän (2023, 242) tutkimuksen tulosten perusteella noin 10 prosenttia parisuhteessa olevista naisista, joilla on lapsia, kokee yksinäisyyttä usein tai jatkuvasti. Miesten vastaava osuus on kolmesta neljään prosenttiyksikköä vähemmän (Em.)

Luoman ja kollegoiden (2019, 675) pitkittäistutkimuksen perusteella kolmasosa ensikertalaisista äideistä raportoi kokevansa yksinäisyyttä ainakin joskus. Sen sijaan usein tai aina yksinäisyyttä vastasi kokevansa vain hyvin pieni osa (em. 671), mikä on yllättävää suhteessa Laanisen ja Niemelän (2023, 242) tutkimuksen tuloksiin. Molemmissa tutkimuksissa käytetään yksinäisyyden mittaamiseen vain yhtä kysymystä (Laaninen ja Niemelä 2023; Luoma ym. 2019).

Päinvastoin kuin Laanisen ja Niemelän (2023) tutkimuksessa Junttilan ja Vauraan (2009, 215) tutkimuksessa isät raportoivat huomattavasti enemmän yksinäisyyttä verrattuna äiteihin. Tutkimuksessa käytetään laajempaa kyselyä, joka koostuu yhden kysymyksen sijaan kymmenestä. (Em. 214) Tulevatko sukupuolierot mahdollisesti vahvemmin esiin, kun yksinäisyyttä tutkitaan hienojakoisemmin?

Mielestäni vavahduttava havainto tehtiin Finlapset 2024 -tutkimuksessa, jossa vain noin puolet esikouluikäisten lasten isistä raportoi, että hänellä on ”ainakin yksi läheinen ystävä, jonka kanssa voi jakaa iloja ja suruja.” Äideistä sen sijaan 75 prosentilla on läheinen ystävä. (Vuorenmaa ym. 2025, 27.) Tämä havainto tukee myös Junttilan ja Vauraan (2009) tutkimustulosta isien yksinäisyyden yleisyydestä.

Vanhempien yksinäisyyden tutkimuksessa tarkastellaan myös sosiaalista ja emotionaalista yksinäisyyttä erikseen. Junttilan ja kollegoiden (2015) tutkimuksen perusteella jopa noin 20 prosenttia äideistä kokee sosiaalista yksinäisyyttä. Isistä noin seitsemän prosenttia kokee vahvaa sosiaalista yksinäisyyttä (em. 484–486). Myöhemmässä tutkimuksessa Salo, Junttila ja Vauras (2020) havaitsivat uudelleen sukupuolittuneita eroja sosiaalisen ja emotionaalisen yksinäisyyden esiintymisessä. Isät raportoivat sosiaalista yksinäisyyden kokemusta useammin verrattuna äiteihin, mutta erojen suuruus oli pienempi verrattuna emotionaalisen yksinäisyyden eroihin. Vanhempien yksinäisyyteen ei ole yhteydessä koulutustausta, ikä tai lasten määrä. (Em. 157–160)

Yksinäisyyden ja sukupuolen välisen yhteys tutkimuksessa vaikuttaa siis ristiriitaiselta. Barreto ja kollegat (2025,2) katsovat, että tämä ristiriitaisuus nousee sukupuolen yksinkertaistetusta ymmärryksestä, joka häivyttää identiteetin ja kontekstisidonnaisuuden: he kuvaavat yksinäisyydentutkimusta sukupuolen osalta teoreettisesti kehittymättömäksi. Myös vanhemmuuden

yksinäisyyttä voitaisiin ymmärtää paremmin, jos huomiota kiinnitetään vanhemmuuden sukupuolittuneisuuteen (em. 4). Tähän pohjaten pyrin tutkielmassa tarkastelemaan vanhempien yksinäisyyttä niin, että taustalla oleva sukupuoliroolien vaikutus otetaan huomioon.

2.2 Yksinäisyys vanhemmuudessa

Yksinäisyysentutkimuksessa vanhempien kokemusten yksityiskohtien tarkastelun kuvataan olevan vähäistä (Barreto 2025, 4; Nowland 2023, 9). Näin myös tässä tutkielmassa läheisempi suomalaisten vanhempien yksinäisyyden yksityiskohtien käsittely on haastavaa, joten sovellan Isossa-Britanniassa tehtyä tutkimusta. Ensin tarkastelen lyhyesti sitä, millaisena kokemuksena yksinäisyys vanhemmuudessa näyttäytyy. Tämän jälkeen kuvaan kirjallisuudessa hyvin vahvana korostuvaa yksinäisyyden syiden analyysia, joka linkittyy myös aiemmassa luvussa kuvattuihin vanhemmuuden normeihin ja vaatimuksiin.

Yksinäisyydestä blogiteksteissä kirjoittaneet vanhemmat kuvaavat yksinäisyyden kokemusta yllättävänä, sillä tunne nousee huolimatta lapsen läsnäolosta. Vanhemmat katsovat, ettei lapsen seura korvaa toisten aikuisten kanssa vietettyä aikaa. (Nowland ym. 2023, 7.) Teksteissä mainitaan myös, että kokemuksen kuvailu on haastavaa ja harva vanhempi puhuu aiheesta. Puhumattomuuteen liittyy pelko siitä, että yksinäisyys tulkittaisiin kiittämättömyydeksi tai vanhemmuuden katumiseksi. (Em. 7)

Laadullisessa vanhemmuuden yksinäisyyden tutkimuksessa korostuu yksinäisyyden syiden tarkasteleminen. Yksinäisyys on ensinnäkin yhdistetty äitiyden siirtymään ja vauva-arkeen liittyviin haasteisiin, jotka vähentävät sosiaalisia kontakteja (Lee ym 2019, 1339). Kokemusta siitä, että on jäänyt fyysisesti jumiin kotiin, kuvataan vanhempien blogiteksteissä (Nowland ym. 2023, 6) sekä äitien haastatteluissa (Lee ym. 2019, 1339).

Toiseksi tutkimuksessa havaitaan yksinäisyyden taustalla olevan toisinaan tyytymättömyys parisuhteeseen. Joillakin äideillä yksinäisyyden kokemus nousee esimerkiksi pettymyksestä kumppaniin, kun tuen ja ymmärryksen taso jää pinnalliseksi. (Lee ym. 2019, 1340.) Etäisyyden

tulkitaan osittain johtuvan lyhyistä isyysvapaista (em.), mikä on otettava huomioon sovellettaessa Isossa-Britanniassa tehdyn tutkimuksen tuloksia Suomen kontekstiin. Pohdin, millainen merkitys on pidemmällä isyysvapailta ja esimerkiksi vuoden 2022 perhevapaaudistuksella siinä, kuinka hyvin äidit kokevat toisen vanhemman ymmärtävän.

Samanikäisten lasten äidit nähdään päinvastoin todennäköisemmin ymmärtävän kokemuksia vanhemmuudessa (Lee ym. 1340). Tunteiden jakaminen ja yhteys samassa tilanteessa oleviin kuvataan helpottavan yksinäisyyttä eri tavalla kuin ystävät, jotka eivät ole vanhempia (Nowland ym. 7). Ymmärretyksi tulemisen tunne on hyvin tärkeää, sillä muiden osoittama empatia, tuki ja joustavuus on avainasemassa helpottamassa vanhempien stressiä (Raudasoja 2022, 764).

Kolmanneksi yksinäisyyden kokemus yhdistetään äitiyden vaatimukseen ja normeihin, joihin oman suoriutumisen vertaaminen nostaa yksinäisyyden kokemuksia pintaan. Kun kokemus ei vastaa normia, pelko muiden tuomitsevuudesta voi myös estää tärkeän samanhenkisyyden tunteen. (Lee ym. 2019, 1338.) Tunne erilaisuudesta liittyy eristäytymiseen tai jopa toisten aikuisten seuran välttelemiseen (Nowland 2012, 7–8).

Verrattuna äiteihin vaikuttaa siltä, että isien kokemusten yksityiskohdista on vähemmän tietoa. Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan isät kokivat isäryhmän toimintaan osallistumisen vähentävän yksinäisyyden tunteita (Wells ym. 2021). Isien kuvausten perusteella myös sosiaalinen verkosto muiden vanhempien kanssa laajeni ja kokemus oman äänen kuulumisesta vahvistui (em. 850).

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymys, aineiston kuvaus ja tutkittava ryhmä

Tarkoituksena on kartoittaa yksinäisyyden kokemusta vanhemmuudessa ja sukupuolen yhteyttä yksinäisyyden raportoimiseen. Tutkimuskysymykseni on: *Onko alle kouluikäisten lasten vanhempien sosiaalisen yksinäisyyden kokemuksen yleisyydessä eroa sukupuolten välillä?* Hypoteesini on, että vastausten jakaumat eroavat ja ilmiö on sukupuolittunut. Kirjallisuudessa ilmiö näyttäytyy monimutkaisena ja erot ovat luultavasti pieniä.

Käytän aineistona Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta saatavilla olevaa Yksinäisyysbarometriä 2023, jonka on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Punaisen Ristin toimeksiantosta. Aineiston perusjoukko 15–84-vuotiaat Suomessa asuvat henkilöt Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Keruumenetelmänä käytettiin strukturoitua lomaketta. Aineiston otos on muodostettu yksinkertaisella satunnaisotannalla Bisnode Oy:n yhteystietorekisteristä. Näin siis jokaisella perusjoukkoon kuuluvalla olisi teoriassa ollut mahdollisuus tulla valituksi (Valli 2015, 24).

Aineiston keruu toteutettiin 2.1.-10.1.2023 tietokoneavusteisina puhelinhaastatteluina. Tässä on huomattava haastattelijan vaikutus: itse täytettävässä kyselyssä vastaaja vähemmän muo-
vaa vastauksiaan vastaamaan sosiaalisia normeja. Esimerkiksi nettikysely lisää sensitiivisiin kysymyksiin vastaamista verrattuna tietokoneavusteiseen puhelinhaastatteluun. (Kreuter, Presser. Tourangeau 2008, 848, 863)

Ensin vastaajille esitettiin väitteet ” Löydän seuraa, kun sitä haluan ” ja ”On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua.” Molemmista tiedusteltiin, kuinka usein, pitkään ja vahvasti vastaajasta tuntuu väittämän kaltaiselta. Tämän jälkeen kysyttiin, kuinka usein tämä kokee yksinäisyyttä, tuntee itsensä eristäytyneeksi muista ihmisistä ja tuntee itsensä ulkopuolelle jätetyksi. Niiltä, jotka raportoivat kokeneensa yksinäisyyttä kysyttiin vielä tarkentavia kysymyksiä.

UCLA-yksinäisyysmittarin väitteet "I feel left out, "I feel isolated from others" ja "There are people who really understand me" (Russel, Peplau, Cutrona 1980, 475) vastaavat Yksinäisyysbarometrin kysymyksiä "Kuinka usein tunnet itsesi ulkopuolelle jätetyksi?", "Kuinka usein tunnet itsesi eristäytyneeksi muista ihmisistä?" sekä "On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua." Tulkitseen kyselyä UCLA-yksinäisyysmittaria muistuttavana, mutta ei vastaavana: Junttilan ja kollegoiden suomentama UCLA on katsottu validiksi suomalaisten vanhempien yksinäisyyden mittaamiseen (Junttila 2013), mistä ei kuitenkaan voida vetää suoraan johtopäätöstä Yksinäisyysbarometrin validiteetista.

Taustakysymyksiä vastaajilta on kysytty kotona asuvien lasten iät. Loin muuttujan, joka kertoo, onko vastaajalla alle kouluikäisiä lapsia. Hyödynsin tässä SPSS-ohjelmiston ANY-funktiota. Tämän jälkeen jaoin luomani muuttujan sukupuolen mukaan binääriseksi. Alle kouluikäisten äitejä (n=59) on jonkin verran enemmän verrattuna isiin (n=70). Muunsukupuolisia vanhempia ei aineistossa ollut.

Vanhemmat ovat taustoiltaan melko moninaisia, esimerkiksi kaikki maakunnat ovat edustettuna. Pienen osan äideistä (n=3) talouteen kuuluu tämän lisäksi vain yksi henkilö, ilmeisesti siis lapsi. Sen sijaan kaikki isät kuuluivat kolmen tai useamman henkilön talouteen. Noin 80 prosenttia äideistä on korkeakoulutettuja, isistä noin puolet. Tarkastelemalla tutkijan vanhemmille luokittelemia ammatteja selviää, että äideistä noin 10 prosenttia (n=6) on työelämän ulkopuolella. Isät sen sijaan on luokiteltu kaikki johonkin ammattiin, työttömiä tai kotisiksi luokiteltuja ei ole yhtäkään. Viisi äitiä ja kaksi isää on luokiteltu opiskelijoiksi.

Aineisto on valmiiksi anonymisoitu ja lasten määrä on häivytetty silloin, kun lapsia on enemmän kuin kuusi. Näin on estetty vastaajien tunnistaminen aineistosta. Aineiston käyttöehtojen mukaisesti tutkielman valmistuttua aineisto ja sen kopiot hävitetään poistamalla tiedostot tietokoneelta.

4.2. Aineiston rajaus, muuttujat ja menetelmä

Valitsin selitettäviksi muuttujiksi vain yksinäisyyden yleisyyttä, ei esimerkiksi kokemuksen vahvuutta muuttujia. Analyysin ensimmäisessä osassa hyödynnän summautujaa saadakseni yleiskuvan tilanteesta ja tarkastelen alle kouluikäisten lasten vanhempia verrattuna niihin, joilla ei ole lapsia tai joiden lapset ovat yli seitsemänvuotiaita. Sen sijaan läheisemmässä tarkastelussa, joka keskittyy vain tutkimuskysymyksen kannalta relevantteihin ryhmiin, käytän yksittäisiä väitteitä. Näin voin myös vertailla eri yksinäisyyden eri puolia.

Summamuuttuja muodostettiin muuttujista ”Kuinka usein tunnet itsesi eristäytyneeksi muista ihmisistä?”, ”Kuinka usein tunnet itsesi ulkopuolelle jätetyksi?” ja ”Kuinka usein koet yksinäisyyttä?” Muuttuja saa arvoja asteikolla 1) päivittäin 2) useampana päivänä viikossa 3) noin kerran viikossa 4) joitakin kertoja kuukaudessa 5) muutaman kerran vuodessa 6) en koskaan. Cronbachin alfan arvo on 0.82, mikä viittaa sisäiseen johdonmukaisuuteen (Valli 2015, 142).

Läheisempään tarkastellun valitsin ensinnäkin muuttujan ”On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua.” Toiseksi valitsin muuttujan, jossa kysytään kokemusta ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunteesta. Ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunne viittaa yhteiskuntatieteellisesti kiinnostavaan yhteisön toimintaan, hyljeksintään, jonka seurauksena vastaaja kokee yksinäisyyttä. Valintaa tukee myös kysymyksen sisältyminen lyhennettyyn UCLA-kyselyyn, joka on todettu validiksi ja reliabeliksi (Hughes ym. 2004, 668). Päätin ottaa tarkasteluun mukaan myös kysymyksen ”Kuinka usein koet yksinäisyyttä?” Syynä tähän oli vertailun mahdollistaminen Suomessa tehdyn yksinäisyyden tutkimuksen kanssa, jossa yksinäisyyden kokemusta kysytään suoraan (Laaninen, Niemelä 2023, 239).

Ymmärretyksi tulemisesta kysyttäessä vastausvaihtoehdot olivat 1) aina 2) yleensä 3) toisinaan 4) harvoin ja 5) en koskaan. Yksinäisyydestä ja ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunteesta kysyttäessä taas väittämiä arvioitiin asteikolla 1) päivittäin 2) useampana päivänä viikossa 3)

noin kerran viikossa 4) joitakin kertoja kuukaudessa 5) muutaman kerran vuodessa 6) en koskaan.

Tulkitsen kruskal-wallis-testin ja mann-whitney'n u-testin parhaiten sopiviksi tilastollisiksi testeiksi ensinnäkin siksi, että selitettävät muuttujat ovat järjestysasteikollisia. Tällä mitta-asteikolla tilastolliseksi merkitsevyydestä voidaan käyttää ei-parametrista testiä (Valli 2015, 36). Toiseksi jakaumat eivät ole normaalijakautuneita (Kolmogorov-Smirnov $p < 0.001$) ja otoskoko on alle kouluikäisten lasten vanhempien kohdalla pieni ($n=110$). Tämä vahvistaa valintaa käyttää ei-parametrista testiä. Lisäksi khiin-neliö testi rajattiin pois, sillä osaryhmien frekvenssit ovat pieniä. Tämä rikkoisi testin edellytykset siitä, että tyhjiä soluja ei saa olla ollenkaan ja pieniä luokkia saa olla korkeintaan 20 prosenttia (Valli 2015, 106). Uudelleenluokittelua ei pidetty mielekkäänä, sillä informaatio olisi tyypistynyt liikaa. Mielenkiinto kohdistuu nimenomaan hyvin hienojakoisiin eroihin, esimerkiksi päivittäisen ja viikkotasaisen yksinäisyyden kokemuksen eroihin.

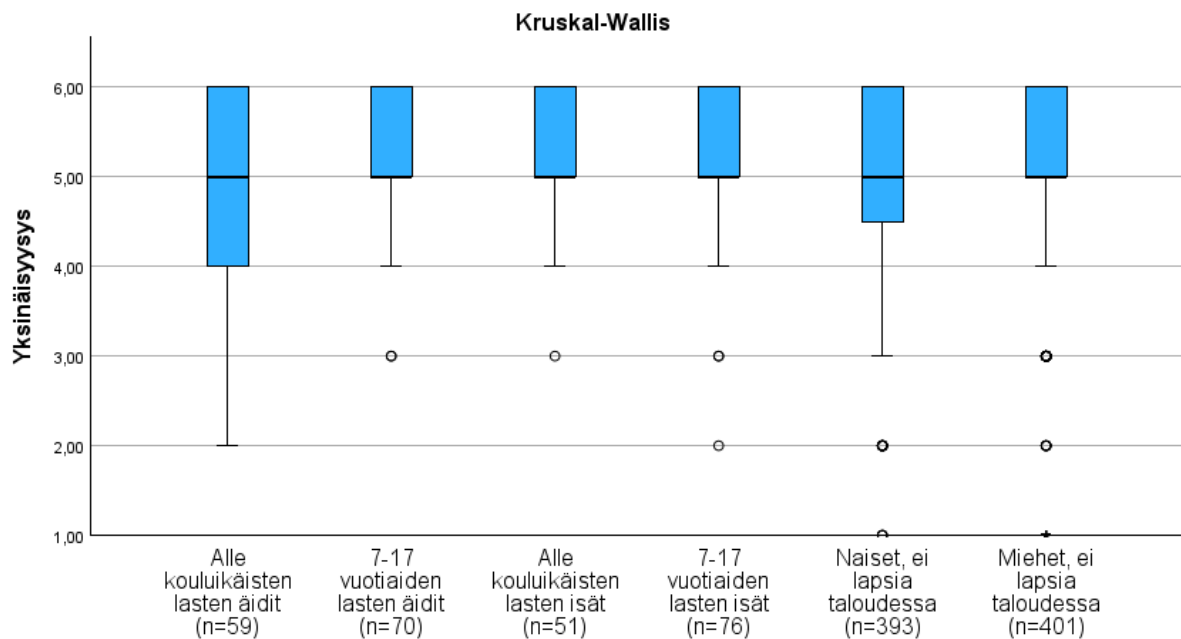
Valitsemani ei-parametriset testit sopivat siis myös järjestysasteikolliselle, ei-normaalisti jakautuneelle vaikka oletus varianssien yhtäsuuruudesta ei täyttyisi. (Valli 2015, 111) Kruskal-wallis ja Mann-Whitney'n U-testit asettavat arvot ensin suurusjärjestykseen. Vertailu kohdistuu alkuperäisten arvojen sijaan järjestyssijojen keskiarvoihin. Yhdistämällä merkitsevyydestin tulos ristiintaulukointiin voidaan tehdä päätelmiä aineiston jakautumista ja siitä, ovatko tulokset yleistettävissä perusjoukkoon. (Valli 2015, 113)

Käytännössä ainoa ero näiden kahden testin välillä on se, kuinka montaa ryhmää voidaan tarkastella. Mann-whitney'n U:ta käytetään kahden ryhmän vertailuun ja kruskal-wallisia useamman. (Valli 2015, 114) Näin siis koko aineiston tarkasteluun käytän kruskal-wallisia, sillä se jakautuu kuuteen eri ryhmään: alle kouluikäisten lasten äidit, 7–17-vuotiaiden lasten äidit, alle kouluikäisten lasten isät, 7–17-vuotiaiden lasten isät sekä naiset ja miehet, joiden taloudessa ei ole lapsia. Ne vanhemmat, joilla on alle kouluikäisiä lapsia, mutta myös 7–17-vuotiaita lapsia päätettiin luokitella alle kouluikäisten lasten vanhempien ryhmään. Mann-Whitney'n U testiä käytän tutkimuskysymyksen kannalta relevanttien ryhmien, eli alle kouluikäisten lasten äitien ja isien vertailuun keskenään.

5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen analyysin tulokset. Ensin tarkastelen yksinäisyyden yhteyttä taustamuuttujiin luomani summamuuttujan avulla. Luon näin kokonaiskuvan yksinäisyyden kokemuksen yleisyydestä relevanteissa ryhmissä. Taustoittamisen jälkeen keskityn vertailemaan alle kouluikäisten lasten äitien ja isien yksinäisyyden kokemusten raportointia hienojakoisemmin. Ensin käsittelen yksinäisyyttä suoran kysymyksen avulla, sitten sosiaalista yksinäisyyttä ymmärretyksi tulemisen tunteen ja ulkopuolelle jätetyksi tulemisen kokemuksen kautta.

5.1 Yksinäisyyden yhteys sukupuoleen ja lasten ikään

Kuvio 1: Yksinäisyys sukupuolen ja vanhemmuuden mukaan

Tarkastelen yksinäisyyttä koko aineiston tasolla niin, että kaikki vastaajat jaotellaan ryhmiin sukupuolen ja talouteen kuuluvien lasten perusteella. Kookkaan (n=1055) aineiston hyödyntäminen lisää analyysin tilastollista voimaa (Ketokivi 2015, 40). Päähuomio keskittyy kuitenkin alle kouluikäisten lasten äiteihin ja isiin.

Kruskal-Wallis-testin perusteella ryhmien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p=0.171$) yksinäisyysmuuttujan arvoissa. Mediaanivastaus kaikissa ryhmissä on ”muutaman kerran vuodessa.” Tämän perusteella teen tulkinnan, että yksinäisyyden kokemus on suunnilleen yhtä yleistä riippumatta sukupuolesta, taloudessa asuvista lapsista ja näiden iästä. Tämä on linjassa Laanisen ja Niemelän (2023) tutkimuksen kanssa, jossa sukupuolten välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää eroa yksinäisyyden kokemuksessa.

Jakaumia havainnollistetaan laatikko-jana-kuviolla (Kuvio 1) joka perustuu tunnuslukuihin: minimi, alakvartiili, mediaani, yläkvartiili ja maksimi (Tietoarkisto). Kuten kuviosta nähdään, kouluikäisen lasten äitien ryhmässä vastaukset ovat asettuneet laajemmalle alueelle kuin muissa ryhmissä: vastauksia on siis melkein laidasta laitaan, vastauksesta ”en koskaan” vastaukseen ”useampana päivänä viikossa.” Sen sijaan alle kouluikäisten lasten isät ovat vastanneet pitkälti ”ei koskaan” tai ”muutaman kerran vuodessa.”

Vähintään joitakin kertoja kuukaudessa yksinäisyyttä kokevia alle kouluikäisten lasten äitejä on hiukan suurempi osuus verrattuna muihin ryhmiin. Ristiintaulukoinnista (liite 1, taulukko 1) nähdään, että äideistä tämä osuus on noin 30 prosenttia (n=16) ja alle kouluikäisten lasten isistä noin 25 prosenttia (n=12). Esimerkiksi 7-17 vuotiaiden lasten äideillä taas vähintään joitakin kertoja kuukaudessa yksinäisyyttä kokevien osuus (n=10) on jopa 17 prosenttiyksikköä pienempi kuin alle kouluikäisten lasten äideillä.

Taulukko 1: Yksinäisyysmuuttujan järjestyssijojen keskiarvot sukupuolen ja vanhemmuuden mukaan

		n	Järjestyssijojen keskiarvo
Yksinäisyys	Alle kouluikäisten lasten äidit	57	477,86
	7–17-vuotiaiden lasten äidit	70	551,65
	Alle kouluikäisten lasten isät	51	554,79
	7–17-vuotiaiden lasten isät	76	573,40
	Naiset, ei lapsia taloudessa	383	499,13
	Miehet, ei lapsia taloudessa	395	516,79
	Yhteensä	1032	

Taulukosta 1 voidaan havaita, että alle kouluikäisten lasten äitien järjestyssijojen keskiarvo on matalin, 477,86. Matalampi järjestyssija viittaa siis korkeampaan yksinäisyyteen. Tämä tarkoittaa sitä, että alle kouluikäisten lasten äidit raportoivat aineistossa kokevansa yksinäisyyttä eniten. Kuten todettu, ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Voidaan kuitenkin sanoa, että vastaajissa on huomattava määrä yksinäisyyttä hyvin usein kokevia äitejä: ristiintaulukoinnin (liite 1, taulukko 1) perusteella lähes 20 prosenttia äideistä kokee yksinäisyyttä vähintään kerran viikossa.

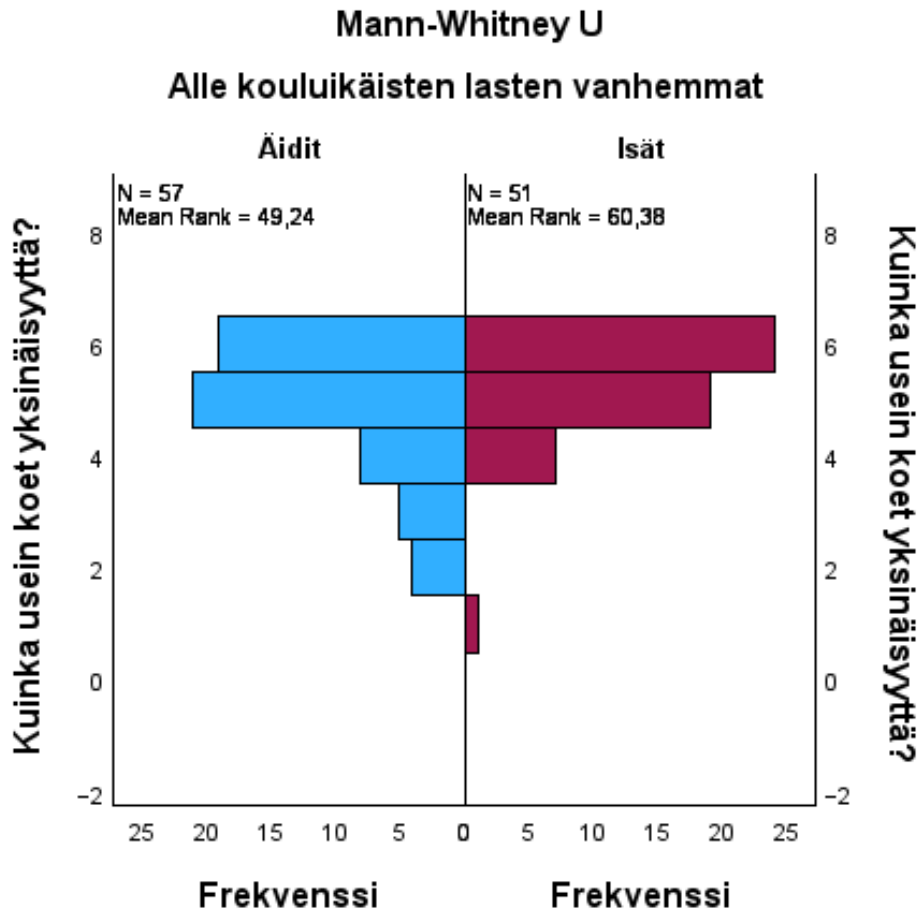
7–17-vuotiaiden lasten äitien ja isien keskiarvoja vertaillen ero on samansuuntainen kuin alle kouluikäisten vanhempien kohdalla, mutta pienempi: äideillä 551,65 ja isillä 573,40. Tämän havainnon perusteella ei voida tehdä kovin pitkälle meneviä tulkintoja siitä, onko esimerkiksi elämäntilanne nimenomaan pikkulapsiperheissä sellainen, että yksinäisyys sukupuolituisi vahvemmin. Tulkinnessa on myös otettava huomioon aineiston keskeinen rajoite: vastaajien parisuhdestatus ei ole tiedossa. Kyseessä on aiemman tutkimuksen perusteella olennainen huomioon otettava tekijä yksinäisyyden kokemisen taustalla (Laaninen Niemelä 2023, 242). Arvioin kuitenkin tämän analyysin perusteella, että erityisesti juuri alle kouluikäisten lasten vanhempien yksinäisyyttä on syytä tutkia tarkemmin.

5.2 Alle kouluikäisten lasten äitien ja isien yksinäisyyden raportoinnin vertailu

Seuraavaksi rajaan tarkastelua tutkimuskysymyksen kannalta relevantteihin ryhmiin, eli alle kouluikäisten lasten vanhempiin. Aineiston rajaamisen myötä edustavuus ja tilastollinen voima heikkenevät (Ketokivi 2015, 40), mutta toisaalta näin mahdollistetaan tarkempi, hienojakoisempi vertailu. Kuvaan ensin kysymysten sisältöä ja mahdollisia erilaisia tulkintoja, jotta syntyy käsitys siitä, mitä oikeastaan mitataan. Tämän jälkeen siirryn itse tulosten esittelyyn. Lopuksi käsittelen vielä analyysin luotettavuutta ja merkitystä.

Ulkopuolelle jätetyksi tulemisen kokemus ja ymmärretyksi tulemisen tunne ovat osa sosiaalisen yksinäisyyden ulottuvuutta, mutta näkökulmat ovat erilaiset. Käsitän ulkopuolelle jätetyksi tulemisen kokemuksen olevan tietyllä tapaa yksinäisyyden laajempi puoli. Arvioin, että kysymystä ulkopuolisuudesta voidaan ajatella ryhmien, kuten ystävä- ja työporukoiden lisäksi myös suhteessa yhteiskunnalliseen asemaan ja identiteettiin. Jälkimmäistä Malli (2023) ja kollegat tarkastelivat tutkimuksessaan erilaisuuden hylkimisen, syrjäytymisen ja tuen puutteellisuuden kautta. Sosiaalisten ryhmien suhteen äitien ulkopuolisuuden tunnetta on kuvattu erityisesti suhteessa toisiin äiteihin. Myös tässä korostuu tunne erilaisuudesta. (Lee ym. 2019, 1341.) On tosin hyvä huomata, ettei ole tietoa siitä kuinka laajassa merkityksessä vastaajat ovat ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunnetta ajatelleet.

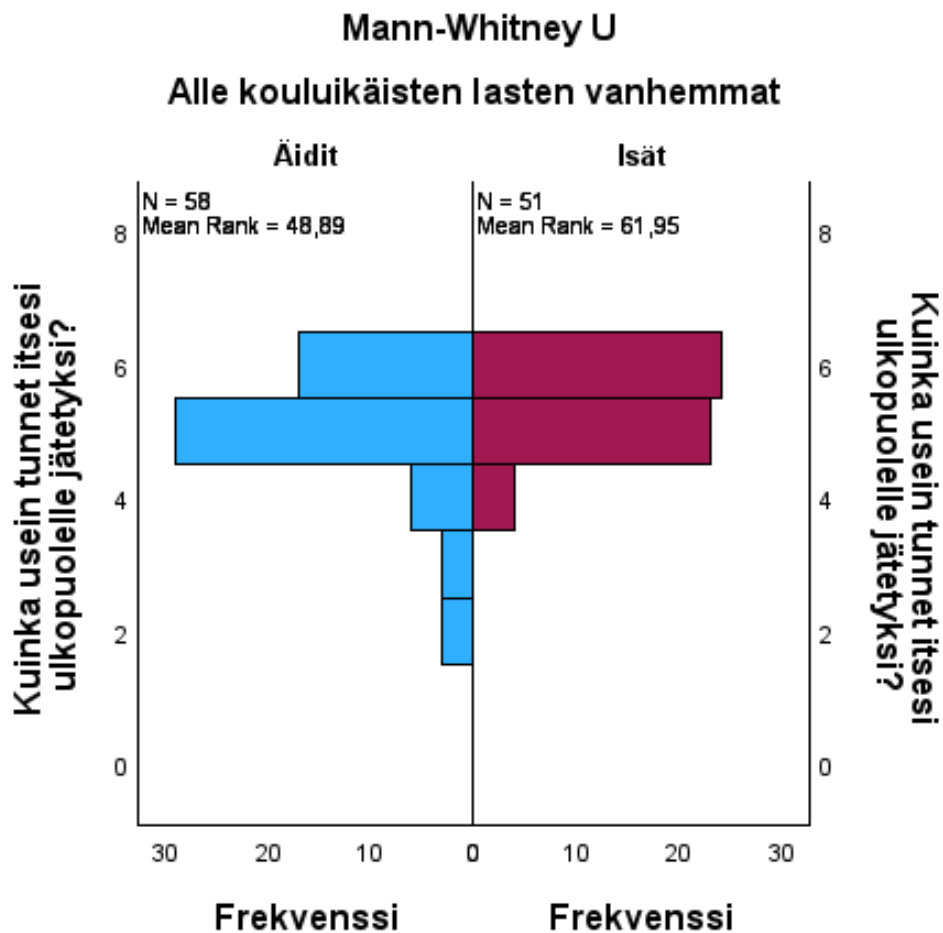
Ymmärretyksi tulemisen kokemuksen kysymyksen tulkitsen viitattavan enemmän kahdenvälisiin ihmissuhteisiin. Liitän tähän olennaisesti tarpeen tulla kuulluksi ja nähdyksi. Äitien yksinäisyyskokemuksien tutkimuksessa puutteet ymmärretyksi tulemisessa on yhdistetty erityisesti parisuhteeseen (Lee ym, 1340). Kysymyksenasettelussa ”On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua” huomattavaa on sanavalinta ”ihmisiä” monikossa. Voisiko joku tulkita kysymystä niin, että väite ei hänen kohdallaan päde johtuen siitä, että on esimerkiksi vain yksi henkilö joka ”todella” ymmärtää?

Kuvio 2: Yksinäisyys alle kouluikäisten lasten vanhemmilla sukupuolen mukaan

Yksinäisyyden kokemusta suoraan kysyttäessä testin tulos on melkein tilastollisesti merkitsevä ($p=0.049$). Merkitsevyydestä perusteella tulkitsemme, että yksinäisyyden ja sukupuolen välillä on tässä todennäköisesti yhteys. Äidit raportoivat kokevansa enemmän yksinäisyyttä järjestysijojen keskiarvojen perusteella. Tarkasteltaessa jakaumaa havaitaan, että äitien vastaukset myös asettuvat laajemmalle alueelle. (kuvio 2) Vaihteluväli on sama, kuin ulkopuolisuusmuuttujan kohdalla (taulukko 2). Äideistä noin 15 prosenttia vastasi kokevansa yksinäisyyttä noin kerran viikossa tai useampana päivänä viikossa, kun taas isät eivät vastanneet näin kertaakaan. Yksittäinen isä tosin kokee yksinäisyyttä jopa päivittäin. (liite 1, taulukko 2)

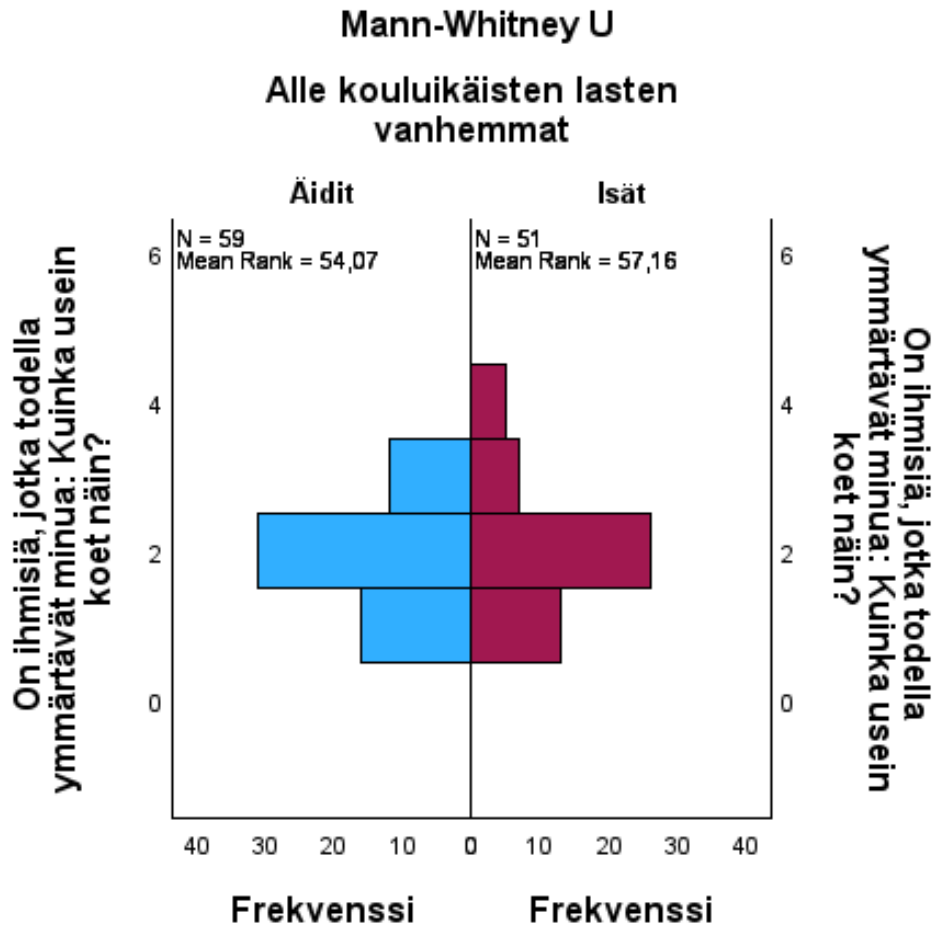
Kuukausittain tai useammin yksinäisyyttä kokevia äitejä on 30 prosenttia (n=17) ja isiä 15 prosenttia (n=8). (liite 1, taulukko 2) Tämä on yllättävän suuri ero verrattuna Laanisen ja Niemelän (2023, 242) tutkimukseen, jossa perheellisistä naisista usein tai jatkuvasti yksinäisyyttä koki vain neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin perheelliset miehet. Minkä verran ero selittyy yksinkertaisesti sillä, että asteikot ovat erilaiset eivätkä ehkä varsinaisesti vertailukelpoiset? Myös oletettavasti Laanisen ja Niemelän (2023) analyysissä huomioon otettu parisuhdestatus vaikuttaa, kun tässä siihen ei aineiston rajoitteiden vuoksi päästä käsiksi.

Kuvio 3: Ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunne alle kouluikäisten lasten vanhemmilla sukupuolen mukaan

Ulkopuolisuusmuuttujan jakaumien välillä on tilastollisesti merkitsevä ero. ($p=0.019$) Järjestyssijojen keskiarvo on äideillä pienempi (kuvio 3). Tämän perusteella vaikuttaa siltä, että äidit raportoivat kokevansa ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunnetta useammin kuin isät. Ero on eniten tilastollisesti merkitsevä valituista selitettävistä muuttujista (taulukko 2). Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempien vastaukset eroavat sukupuolen mukaan vahvimmin kysyttäessä ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunteesta.

Äideillä vastaukset vaihtelevat vastauksesta ”useampana päivänä viikossa” vastaukseen ”en koskaan.” Muutaman kerran vuodessa ulkopuolelle jätetyksi tulemistä kokevien ($n=29$) luokka on selvästi suurin. (kuvio 2) 70 prosenttia äideistä kokee ulkopuolisuutta ainakin joskus. Isät raportoivat kokevansa ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunnetta korkeintaan joitakin kertoja kuukaudessa, ei viikkotasolla kuten 10 prosenttia ($n=9$) äideistä (liite 1, taulukko 2). Toisin kuin äideillä, yleisin vastaus on ”ei koskaan.” Ero toiseksi suurimpaan luokkaan ”muutaman kerran vuodessa” on toisaalta huomattavan pieni, ($n=24$ ja $n=23$) 45 prosenttia isistä kokee tulevansa ulkopuolelle jätetyksi muutaman kerran vuodessa (liite 1, taulukko 2).

Kuvio 3: Alle kouluikäisten lasten vanhempien ymmärretyksi tulemisen tunne sukupuolen mukaan

Erot ymmärretyksi tulemisen kokemuksesta eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p=0.361$), ainoana valituista selitettävistä muuttujista (taulukko 2). Äitien järjestysijojen keskiarvo (54.07) on hiukan matalampi kuin isien keskiarvo (57.16). Tämä viittaa siihen, että äidit useammin raportoivat kokevansa tulevana ymmärretyksi.

Suunnilleen neljäsosa sekä äideistä että isistä ($n=16$ ja $n=13$) vastasi kokevansa aina olevan ihmisiä, jotka todella ymmärtävät. Puolet taas kokee näin olevan yleensä. (liite 1, taulukko 2) Yleisin vastaus oli molemmilla ryhmillä sama, myös ainoana selitettävistä muuttujista (taulukko 2). Kaikki äidit vastasivat kokevansa ainakin toisinaan, että on olemassa ihmisiä, jotka

todella ymmärtävät. Ainoat vanhemmat, jotka vastasivat ”harvoin”, ovat miehiä. Heitä on isistä melko huomattava osuus, 10 prosenttia (n=5).

Testin perusteella voidaan siis päätellä, että vanhempien raportoima ymmärretyksi tulemisen tunteen yleisyys ei vaihtelee sukupuolen mukaan. Huomataan myös, että päinvastoin kuin muiden selitettävien muuttujien kohdalla, yksinäisyys näyttäytyy äideillä vähäisempänä verrattuna isiin. Erot ovat kuitenkin huomattavasti pienempiä.

Taulukko 2: Muuttujien tunnusluvut ja merkitsevyydestin tulokset

	Alle kouluikäisten lasten äidit				Alle kouluikäisten lasten isät				Mann-Whitney U
	n	Vaihteluväli	Mediaani	Moodi	n	Vaihteluväli	Mediaani	Moodi	p-arvo
Kuinka usein koet yksinäisyyttä?	57	2–6	5	5	51	1–6	5	6	0,049
Kuinka usein tunnet itsesi ulkopuolelle jätetyksi?	58	2–6	5	5	51	4–6	5	6	0,019
On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua: Kuinka usein koet näin?	59	1–4	2	2	51	1–4	2	2	0.580

6 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin alle kouluikäisten lasten vanhempien yksinäisyyttä. Tavoitteena oli selvittää, onko ilmiö sukupuolittunut. Näkökulmana oli erityisesti sosiaalinen yksinäisyys. Analyysi antaa viitteitä siitä, että yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat sukupuolittuneita. Tilastollinen merkitsevyys vaihtelee eri kysymysten kohdalla, minkä katson tukevan ajatusta yksinäisyydestä ja sen yhteydestä sukupuoleen monitahoisena ilmiönä.

Analyysin ensimmäisen osan, Kruskal-Wallis testin tulos on ristiriidassa Wilkinsonin (2022, 24) kuvaaman yksinäisyyden yksilökeskeisen kehystyksen kanssa, jossa perheellistyminen katsotaan lääkkeeksi yksinäisyydelle. Näyttää kuitenkin siltä, että vanhemmat eivät koe yksinäisyyttä sen vähempää kuin muutkaan. Suhteessa muihin ryhmiin, alle kouluikäisten lasten äitien yksinäisyys vaikutti olevan jopa yllättävän yleistä. Tulokset tukeva Mallin ja kollegoiden (2023, 81) havaintoa siitä, ettei yksinäisyyden kokemus aina hellitä muiden, esimerkiksi perheen seurassa. Yksinäisyys voi koskettaa ketä tahansa, milloin tahansa. Samaan aikaan on tärkeää huomata, että yleisyydestään huolimatta yksinäisyyden hyvinkin vakavia vaikutuksia ei tule mitätöidä. (Em. 86.)

Yhteenvedona Mann-Whitney-U testien tuloksista voidaan sanoa, että tulokset vaihtelevat riippuen näkökulmasta, josta yksinäisyyttä käsitellään. Yksinäisyydestä ja ulkopuolisuudesta kysyttäessä erot ovat tilastollisesti merkitseviä, ymmärretyksi tulemisen kohdalla sen sijaan eivät. (taulukko 2) Tulokinnassa on otettava huomioon ensinnäkin ryhmien hyvin pieni koko, vaikka ei-parametrisen testin kohdalla se ei olekaan esteenä (Valli 2015, 111). Aineistoa rajamalla edustavuus heikkeni, joten päätelmiä tehtävissä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Yleistettävyyys asettuu siis näin kyseenalaiseksi, mutta katson tulosten olevan suuntaa antavia.

Pelkän tilastollisen merkitsevyyden avulla ei vielä päästä käsiksi siihen, millaisia eroja ryhmien välillä tarkalleen on. Järjestyssijojen keskiarvojen perusteella suoraan yksinäisyyden kokemuksesta kysyttäessä äidit useammin raportoivat kokevansa yksinäisyyttä kuin isät (kuvio 2). Sama koski ulkopuolisuuden kokemusta. (kuvio 3) Erot eivät kuitenkaan ole niin suuria, että

olisi perusteltua kiinnittää huomio pääsääntöisesti vain äitien yksinäisyyteen. Sen sijaan kaikkien vanhempien kokemasta yksinäisyydestä olisi tärkeää käydä keskustelua, kuitenkin sukupuolen merkitystä unohtamatta.

Alle kouluikäisten vanhempien yksinäisyyden kokemuksissa on myös yhtäläisyyksiä sukupuolten välillä: molemmilla ryhmillä vastaukset olivat suunnilleen samansuuntaisia ja ja-kauman keskikohta asettui samaan kohtaan. Muuttujien yleisimpien arvojen perusteella vanhemmista iso osa vanhemmista kokee yksinäisyyttä vähän tai ei ollenkaan. (taulukko 2) Pelkkien keskilukujen käsitteleminen kuitenkin häivyttää sen osan vanhemmista, jotka kokevat yksinäisyyttä hyvin usein.

Vaikka suuri osa vanhemmista koki yksinäisyyttä korkeintaan joitakin kertoja vuodessa, ei voida päätellä ilmiön merkityksen olevan vähäinen. Mihin kohtaa tutkija asettaa rajan merkittävästä yksinäisyydestä, onko se esimerkiksi joitakin kertoja kuukaudessa? Voidaan kysyä, onko ulkopuolelle jätetyksi tulemisen kokemus ”muutaman kerran vuodessa” vähäistä. Tähän kokemukseen liittyy oletettavasti paljon hyvin kipeitä tunteita. Joka toinen isä kokee ulkopuolisuuden tunteita vähintään muutaman kerran vuodessa, ja jopa 70 prosenttia äideistä. (Liite 1, taulukko 2) Erityisen vakavasta asiasta on kyse nähdäkseni silloin, jos ulkopuolelle jättämiseen liittyy tahallisuutta: tämän tapahtuminen ”muutaman kerran vuodessa” on hyvinkin merkityksellistä.

Yli 70 prosenttia sekä äideistä että isistä ei siis aina kokenut, että on olemassa ihmisiä, jotka todella ymmärtävät. Vanhemmat, jotka eivät koe tulevaisuutta ymmärretyksi saattavat olla vaarassa jäädä haasteidensa kanssa yksin. Muiden osoittama empatia, tuki ja joustavuus on avainasemassa helpottamassa vanhempien stressiä. (Raudasoja 2022, 764)

Pohdin myös suhdetta tutkielmassa käytettyjen yksinäisyyden mittaamisen tapojen välillä. UCLA-yksinäisyyssmittarissa suoraan kysyminen yksinäisyydestä on siis jätetty pois stigman vaikutuksen välttämiseksi. (Yang 2019, 16) Väitän kuitenkin, että ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunne ei ole juuri vähemmän stigmatisoiva. Näen ulkopuolelle sulkemisen ja stigman kietoutuvan toisiinsa läheisesti. Vaikka puhelinhaastattelussa sosiaalinen suotavuus vaikuttaa vahvasti (Kreuter, Presser. Tourangeau 2008, 863) on huomattavaa, että siitäkin huolimatta jopa

70 prosenttia äideistä ja lähes puolet isistä raportoivat kokevansa ulkopuolisuutta vähintään muutaman kerran vuodessa. (liite 1, taulukko 2)

Vähintään joitakin kertoja kuukaudessa ulkopuolisuutta kokevien äitien osuus on selkeästi suurempi, kuin vastaavien isien: äideistä 20 prosenttia (n=12) ja isistä jopa 12 prosenttiyksikköä vähemmän (n=4). (liite 1, taulukko 2). Onko alle kouluikäisten lasten äitien sosiaalisessa elämässä mahdollisesti jotain sellaista, joka tekee ulkopuolelle jätetyksi tulemisen tunteesta näin paljon yleisempiä? Tämän tulkitsemisessa auttaisi, jos tiedettäisiin millaisiin tilanteisiin ulkopuolisuuden tunteet liittyvät. Entä voiko vaihtelua selittää jossain määrin stigman vaikutuksella, jos isät enemmän aliarvioivat tunteen yleisyyden sosiaalisen suotavuuden vuoksi? Sukupuolen vaikutus ulkopuolisuuteen jää siis epäselväksi.

Näihin kysymyksiin olisi mahdollista uskoakseni päästä käsiksi laadullisen tutkimuksen keinoin, mutta myös määrälliselle jatkotutkimukselle on tarve. Mittaamalla ilmiötä tarkemmin voitaisiin päästä syvemmälle ilmiöön. Epäilen, että ulkopuolisuus liittyy usein asioihin, joihin ei tällä aineistolla päästä käsiksi.

Ymmärretyksi tulemisen tunteen kohdalla sen sijaan sukupuolittuneisuutta ei tule ilmi. Huomio kiinnittyy osaan isistä, jotka kokevat vain harvoin, että on olemassa ihmisiä, jotka todella ymmärtävät heitä. Olisi tärkeää saada tietoa siitä, mitä kokemuksen taustalla on. Tämä saattaa olla hankalaa aiheen arkaluontoisuuden takia. Äitien joukossa tällaista ryhmää ei ollut ollenkaan, mikä on hyvin yllättävää: kaikki kokivat, että heitä ymmärretään ainakin toisinaan.

Vaikka havaitut erot ovat pieniä, ei voida vetää johtopäätöstä siitä, etteikö vanhempien yksinäisyyden taustavaikuttimet ja kokemukset olisi sukupuolittuneita. Tarkastelemalla keskimääräistä yksinäisyyttä ei päästä käsiksi siihen, kuinka sukupuoli tarkalleen vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin ja näin mahdollisesti yksinäisyyteen. Yhteys sukupuolen ja yksinäisyyden välillä on monimutkainen ja vahvasti riippuvainen kontekstista. (Barretto ym. 2025) Tätä kontekstia olen yrittänyt valottaa tarkastelemalla vanhemmuutta normien kautta, mutta aineistossa ei kuitenkaan ole riittävästi tietoa tutkittavien vanhempien elämäntilanteista.

Parisuhdestatuksen puuttumisen lisäksi käyttämäni aineisto häivyttää risteävät erot. Vanhempien kokemaa yksinäisyyttä olisi tärkeää tutkia isolla aineistolla, jossa otettaisiin huomioon erilaiset elämäntilanteet, erityisesti perheiden moninaisuus ja esimerkiksi vanhempainvapaiden käyttö.

Lähteet

Barreto, Manuela, Christina Victor, Claudia Hammond, Alice Eccles, Matt T. Richins, ja Pamela Qualter. 2021. "Loneliness around the world: Age, gender, and cultural differences in loneliness". *Personality and Individual Differences*, 169 (), 110066.

<https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110066>.

Barreto, Manuela, David Matthew Doyle, ja Marlies Maes. 2025. Researching gender and loneliness differently. *Annals of the New York Academy of Sciences* 1544 (1):55–64.

<https://doi.org/10.1111/nyas.15283>

Barreto, Manuela, Jolien van Breen, Christina Victor, Claudia Hammond, Alice Eccles, Matthew T Richins, ja Pamela Qualter. 2022. Exploring the nature and variation of the stigma associated with loneliness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(9): 2658–2679.

<https://doi.org/10.1177/02654075221087190>

Eerola, Petteri ja Johanna Mykkänen. 2015. "Paternal Masculinities in Early Fatherhood: Dominant and Counter Narratives by Finnish First-Time Fathers" *Journal of Family Issues* 36 (12): 1674-1701 <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/0192513X13505566>

Eerola, Petteri, Johanna Närvi, Johanna Terävä, ja Katja Repo. 2021. "Negotiating parenting practices: The arguments and justifications of Finnish couples". *Families, Relationships and Societies*, 10(1), 119–135. <https://doi.org/10.1332/204674320X15898834533942>

Halsa, Astrid. 2018. Trapped between madness and motherhood: Mothering alone. *Social Work in Mental Health*, 16(1), 46–61. <https://doi.org/10.1080/15332985.2017.1317688>

Heu, Luzia Cassis. 2023. "The Loneliness of the Odd One Out: How Deviations From Social Norms Can Help Explain Loneliness Across Cultures". *Perspectives on Psychological Science*. 20 (2), 199-218 <https://doi.org/10.1177/17456916231192485>.

Hughes, Mary Elizabeth, Linda J Waite, Louise C Hawkey, John T Cacioppo. 2004. "A Short Scale for Measuring Loneliness in Large Surveys: Results From Two Population-Based Studies." *Research on Aging* 26(6), 655–671. doi:10.1177/0164027504268574.

Junttila, Niina, ja Marja Vauras. 2009." Loneliness among School-Aged Children and Their Parents". *Scandinavian Journal of Psychology* 50 (3): 211–19.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2009.00715.x>.

Junttila, Niina, Sari Ahlqvist-Björkroth, Minna Aromaa, Päivi Rautava, Jorma Piha, ja Hannele Räihä. 2015. "Intercorrelations and developmental pathways of mothers' and fathers' loneliness during pregnancy, infancy and toddlerhood - STEPS study". *Scandinavian Journal of Psychology* 56 (5): 482–88. <https://doi.org/10.1111/sjop.12241>.

Junttila, Niina. 2016. "Yksinäisyyden ulottuvuudet" Teoksessa *Yksinäisten Suomi*, toimittanut Juho Saari. Gaudeamus.

Ketokivi, Mikko. (2015). *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi*. Gaudeamus.

Kreuter, Frauke, Stanley Presser, ja Roger Tourangeau. 2008." Social Desirability Bias in Cati, Ivr, and Web Surveys". *Public Opinion Quarterly* 72 (5): 847–65.
<https://doi.org/10.1093/poq/nfn063>.

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja, ei pvm. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoa-
arkisto <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Viitattu 27.2.2025

Laaninen, Markus, ja Mikko Niemelä. 2023. "Koettu yksinäisyys Suomessa 2016–2022". *Yhteiskuntapolitiikka* 88 (3): 237-247.

Lammi-Taskula, Johanna. 2016. "Fathers on Leave Alone in Finland: Negotiations and Lived Experiences" Teoksessa *Comparative Perspectives on Work-Life Balance and Gender Equality: Fathers on Leave Alone*, toimittaneet Margaret O'Brien ja Karin Wall. Springer International Publishing AG.

Lee, Katharine, Konstantina Vasileiou, ja Julie Barnett. 2019. "Lonely within the Mother': An Exploratory Study of First-Time Mothers' Experiences of Loneliness". *Journal of Health Psychology* 24 (10): 1334–44. <https://doi.org/10.1177/1359105317723451>

Luoma, Ilona, Marie Korhonen, Kaija Puura, ja Raili K. Salmelin. 2019. "Maternal loneliness: concurrent and longitudinal associations with depressive symptoms and child adjustment". *Psychology, Health & Medicine* 24 (6): 667–79. <https://doi.org/10.1080/13548506.2018.1554251>.

Maaret Vuorenmaa, Reija Klemetti, Miia Paavilainen, Eveliina Tuovinen, Elli Viitanen. 2025. *Mitä esikouluikäisten lasten perheille kuuluu? FinLapset-tutkimuksen kyselytiedonkeruun perustulokset*. Työpaperi 3. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 88. ISBN 978-952-408-452-9 <https://www.julkari.fi/handle/10024/150351>

Malli, Melina Aikaterini, Sara Ryan, Jane Maddison, ja Kalpa Kharicha. 2023. "Experiences and Meaning of Loneliness beyond Age and Group Identity". *Sociology of Health & Illness* 45 (1): 70–89. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.13539>.

Moisio, Pasi, ja Tuomas Rämö. 2007. "Koettu yksinäisyys demografisten ja sosioekonomisten taustatekijöiden mukaan Suomessa vuosina 1994 ja 2006" *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (4): 392-401

Mustosmäki, Armi, ja Tiina Sihto. 2019. "Äitiyden katuminen intensiivisen äitiyden kulttuurissa". *Sosiologia* 56 (2):167-73. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124393>.

Partanen, Petra. 2023. "Vanhemman yksinäisyys saattaa yllättää" *Helsingin Sanomat*, 20. maaliskuuta <https://www.hs.fi/perhe/art-2000009286978.html>

Pelo, Mira. 2023. "Kaksi äitiä kertoo, miltä vanhemmuuden yksinäisyys tuntuu" *Yle uutiset*, 1. marraskuuta. <https://yle.fi/a/20-10005697>

Raudasoja, Mirjam, Matilda Sorkkila, Aarno Laitila, ja Kaisa Aunola. 2022. "‘I Feel Many Contradictory Emotions’: Finnish Mothers’ Discursive Struggles with Motherhood". *Journal of Marriage and Family* 84 (3): 752–72. <https://doi.org/10.1111/jomf.12828>.

Russell, Dan, Letitia A Peplau ja Carolyn E Cutrona. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 472–480. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.39.3.472>

Salo, Anne-Elina, Niina Junntila, ja Marja Vauras. 2020. "Social and Emotional Loneliness: Longitudinal Stability, Interdependence, and Intergenerational Transmission Among Boys and Girls". *Family Relations* 69 (1): 151–65. <https://doi.org/10.1111/fare.12398>.

Suomen Punainen Risti & Taloustutkimus Oy. "Yksinäisyysbarometri 2023" V1.0 (2024-04-06). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://doi.org/10.60686/t-fsd3770>

Valli, Raine. 2015. *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen* (2. uudistettu painos.). PS-kustannus.

Weiss, Robert S, ja David Riesman. *Loneliness: The Experience of Emotional and Social Isolation*. Cambridge, Mass: MIT Press, 1973.

Wilkinson, Eleanor. 2022. "Loneliness Is a Feminist Issue". *Feminist Theory* 23 (1): 23–38. <https://doi.org/10.1177/14647001211062739>.

Yang, Keming. 2019. *Loneliness: A Social Problem*. Taylor & Francis Group. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=5655342>

Liite 1. Ristiintaulukoinnit

Liite 1, taulukko 1. Yksinäisyys sukupuolen ja kotitalouden lasten iän mukaan (% ja n)

	Alle kouluikäisten lasten äidit	7–17-vuotiaiden lasten äidit	Alle kouluikäisten lasten isät	Alle kouluikäisten lasten isät	Alle kouluikäisten lasten isät	Alle kouluikäisten lasten isät	Kaikki
Päivittäin	0	0.0 %	0	0 %	1 % (3)	2 % (6)	1 % (9)
Useampana päivänä viikossa	4 % (2)	0.0 %	0	1 % (1)	3 % (11)	1 % (5)	2 % (19)
Noin kerran viikossa	14 % (8)	2 % (2)	2 % (1)	3 % (2)	4 % (16)	6 % (24)	5 % (53)
Joitakin kertoja kuukaudessa	11 % (6)	11 % (8)	22 % (11)	14 % (11)	17 % (66)	16 % (62)	16 % (164)
Muutaman kerran vuodessa	40 % (23)	50 % (35)	33 % (17)	37 % (28)	42 % (164)	39 % (154)	41 % (421)
En koskaan	32 % (18)	36 % (25)	43 % (22)	45 % (34)	32 % (123)	36 % (144)	35 % (366)

Liite 1, taulukko 2. Yksinäisyys alle kouluikäisten vanhempien yksinäisyys sukupuolen mukaan (% ja n)

		Äidit	Isät	Kaikki
Kuinka usein koet yksinäisyyttä? Koetko sitä...	Päivittäin	0	2 % (1)	1 % (1)
	Useampana päivänä viikossa	7 % (4)	0	4 % (4)
	Noin kerran viikossa	9 % (5)	0	5 % (5)
	Joitakin kertoja kuukaudessa	14 % (8)	14 % (7)	14 % (15)
	Muutaman kerran vuodessa	37 % (21)	37 % (19)	37 % (40)
	En koskaan	33 % (19)	47 % (24)	40 % (43)
Kuinka usein tunnet itsesi ulkopuolelle jätetyksi? Koetko sitä...	Useampana päivänä viikossa	5 % (3)	0	3 % (3)
	Noin kerran viikossa	5 % (3)	0	3 % (3)
	Joitakin kertoja kuukaudessa	10 % (6)	8 % (4)	9 % (10)
	Muutaman kerran vuodessa	50 % (29)	45 % (23)	48 % (52)
	En koskaan	29 % (17)	47 % (24)	38 % (41)
On ihmisiä, jotka todella ymmärtävät minua: Kuinka usein koet näin?	Aina	27 % (16)	25 % (13)	26 % (29)
	Yleensä	52 % (31)	51 % (26)	52 % (57)
	Toisinaan	20 % (12)	14 % (7)	17 % (19)
	Harvoin	0	10 % (5)	5 % (5)

